

Літаратурнае мастацтва

ОРГАН МІНІСТЭРСТВА КУЛЬТУРЫ І ПРАВЛЕННЯ СЯЮЗА ПІСЬМЕНІКАЎ БССР

Год выдання 35-ы
№ 44 (2404)
6 чэрвеня 1969 г.
ПЯТНІЦА
Цана 4 кап.

КАНЦЭРТНАЯ ЗАЛА-РЭСПУБЛІКА

Чэрвень — традыцыйны месяц летніх гастрольных канцэртных арганізацый нашай рэспублікі. Сявета іх маршруты асабліва адзначныя: артысты зьбіраюць глядачоў з юбілейнымі праграмамі, прысвеченымі 100-годдзю з дня нараджэння У. І. Леніна.

Канцэртны арганізацыйны камітэт газеты «Літаратура і мастацтва» папрасіў мастацкага кіраўніка Беларускай дзяржаўнай філармоніі Р. Анчыкава расказаць пра летнія гастролі творчых калектываў і канцэртна-лекцыйных брыгад.

— Сявета філармонічныя калектывы і салісты, — сказаў ён, — паказваюць працоўным нашай рэспублікі праграмы, складзеныя з твораў савецкіх кампазітараў і сучаснай музычнай класікі. У канцэрты ўключаны творы, прысвечаныя У. І. Леніну, партыі і Радзіме. Шырока прадстаўлены ў праграмах творы, якія любіў Іл'іч.

У канцэртах прагучыць беларуская музыка — Трэцяя сімфонія Л. Абелява, кантата «Беларускія песні» А. Багатырова, балетныя сюіты Г. Вагнера, Другая сімфонія і харэаграфічная сюіта Я. Глебава, сімфанета М. Чуркіна, Багаты рэпертуар і акавістат.

Гастрольныя маршруты нашых калектываў пройдуць сявета па ўсіх абласцях і многіх рэённых цэнтрах рэспублікі. У вобласці выязджаюць лаўрэаты Усесяюзнага агляду мастацкіх калектываў — Дзяржаўны сімфанічны аркестр

БССР, Дзяржаўны народны аркестр, Дзяржаўная акадэмічная харавая капэла, нашы маладыя камерныя аркестры. У канцэртах прымуць удзел вядомыя салісты нашай філармоніі — лаўрэаты міжнародных конкурсаў Р. Нодэль і В. Шацік, заслужаныя артысты БССР Е. Эфрон і В. Бурковіч, артысты І. Адаіцова, Г. Балацкая, Р. Клячко, С. Машкоў, М. Шубіна. Запрошаны да ўдзелу ў сімфанічных канцэртах майстры мастацтва з Масквы — Р. Керэр і А. Любімаў.

Канцэртна-лекцыйныя групы, якія выступаюць у палацах і дамах культуры рэённых цэнтраў, падрыхтавалі новыя тэматычныя праграмы — «Мастацтва належыць народу» і «Ленін і музыка». Наша гастрольнае лета пачалося канцэртам у Прыбужжы. У Брэсцкім Доме палітычнай асветы выступілі Дзяржаўны сімфанічны аркестр, акадэмічная харавая капэла, На Бароўскай ДРЭС адбыліся канцэрты Дзяржаўнага народнага аркестра і камернага аркестра.

Наступны адрас гастролі — Віцебшчына. — Выступленні творчых калектываў нашай філармоніі па абласцях рэспублікі, — сказаў у заключэнне Р. Анчыкаў, — працягнуцца да 20 ліпеня. За гэты час будзе наладжана выезд на канцэрты. Зямля беларуская ў гэты дні нагадае агромністую канцэртную залу.

СВЯТА ВУЛІЦЫ ЯГО ІМЯ

У святочным убранні цэнтральная магістраль Віцебска. На дамах палымінонь чырвоны сцяг, транспаранты. Жыльцы вуліцы Імя Леніна ўшаноўваюць памяць вялікага правядора.

Свята пачалося з радыёрэпартажу, у якім ішла гаворка пра гістарычныя мястэчкі і пра сённяшняе аблічча гэтай магістралі. У дні Кастрычніцкай рэвалюцыі на балюне аднаго з будынкаў (цяпер у ім гарадскі Дом культуры) упершыню залуна чырвоны сцяг свабоды. У дамах на гэтай вуліцы ў дні Вялікай Айчыннай вайны наладжвалі свае аўкі падпольшчыкі Віцебска.

Памаладзепа вуліца Леніна ў нашы дні. Тут знаходзіцца гарадскі Дом культуры, кінаатэатр «Спартак», кінгарні, два тохнічныя вучылішчы, выстаўная зала, розныя прадпрыемствы. А на плошчы Свободы, у якую ўліваецца вуліца Леніна, узвышаецца помнік правядору рэвалюцыі.

Бавяны вясёлыя гукі маршаў паці духавых аркестраў прадпрыемстваў горада абвясцілі аб пачатку свята. Яа помніку Леніна, ля паматных мясцін, дзе ўстаноўлены мемарыяльныя дошкі, у ганаровую варту сталі піянеры і камсамольцы.

Па вуліцы прайшла калона прадстаўнікоў навучальных устаноў, прадпрыемстваў і жыгараў горада, якія неслі букеты кветкаў да помніка Леніну.

Пасля адбыўся мітынг, які адрыв сакратар Кастрычніцкага райкома партыі М. Сячов. З хваляючымі словамі да моладзі звярнуўся ўдзельнік штурму Зімятка палаца ў незабытым 1917-м годзе, кавалер двух ордэнаў Леніна, ветэран грамадзянскай і Вялікай Айчыннай войнаў М. Макараў і ветэран будавніц, начальнік упраўлення № 38 трыста № 9. Ойстрах.

Моладзь Віцебска свята, шануе рэвалюцыйна, бавяны і прапоўняе традыцыі сваіх бацькоў і мацяроў, — гаварыла на мітынг маладая работніца заводу гадзінніковых дэталей Люба Млаванана. — Клянёмся быць вернымі заветам Леніна!

Разнастайнай была праграма гэтага аднава свята. З канцэртамі выступілі ансамблі песні і танца «Малодзёцы», самадзейныя калектывы гарадскога Дома культуры і будаўнічага трыста № 9. Усеагульнае захаляне выкіналі паказальныя выступленні студэнтаў фізкультурнага тэхнікума. Выбілае называліся з фотавістаўмі, прысвечаным жыццю і рэвалюцыйнай дзейнасці Уладзіміра Ільіча, мінуламу і сучаснаму вуліцы Леніна.

Свята закончылася вялікім феерверкам.

Я. КАЛЯДА.

СВЯТЛО ПАЭТА

Сення—170 гадоў з дня нараджэння А. С. Пушкіна

«Вялікі рускі народны паэт, стваральнік казак, які чаруюць прыгажосцю і розумам, аўтар першага рэалістычнага рамана «Югеній Анегін», аўтар лепшай нашай гістарычнай драмы «Барыс Годуноў», — паэт, якога ніхто не перасягнуў ні ў характае верша, ні ў сле вываўлення паэзіі і думкі, паэт — роднаначальнік вялікай рускай літаратуры».

І яшчэ: «Пушкін як бы запаліў новае сонца над халоднай, пахмурнай краінай, і промі гэтага сонца адразу аплалілі яе».

Так пісаў пра Пушкіна геніяльны пралетарскі пісьменнік Максім Горкі. І ў яго словах — не толькі ўзаяцнасьць і павага аднаго з буйнейшых рускіх пісьменнікаў да таго, хто быў «пачаткам усіх пачаткаў», да таго, хто заклаў асновы рускай класічнай літаратуры і рускай літаратурнай мовы. У словах Горкага — і тое агромністае прызнанне, гая бясконая любоў, з якой новы свет — свет рэвалюцыі і сацыялізма — глядзіць на Пушкіна.

Так, бессмертная спадчына Пушкіна, яго святосныя, сонечныя геніі, яго непарушная адданасць мэтам чалавечай, народнай культуры аказаліся надзвычай блізімі і зразумелымі людзям сацыялістычнай фармацыі. Іх гуманістычным ідэалам, іх гераічнай барацьбе за вызваленне ўсяго чалавештва.

Праз стагоддзі глядзіць нам у вочы і сэрцы кучаравы юнак, які, ледзь паспеўшы развітацца з самай ранняй і бесклапотна шчаслівай сваёй маладосцю, узброўся суровай і такой небяспечнай у яго «жорсткім вене» ірай палітычнага паэта, каб гняўным словам выкрыві каранаванага дэспата і цэрашала, каб словам узвясёлмы апеці і ўславіць любую яго душы свабоду.

«Свободы сеятель пустынный», ён не зрадоў чыстым парывам свайго юнацтва і тады, калі, іра палітычнай сатыры і оды змянілася ў яго рыхах ірай драмы і прозы, філасофска альбо інтымнай паэзіі. Памяць аб тых гадах, калі ён сябраваў з дэнабрыстамі, калі яны, захмяляючы аб прадчуванай свабоды, гатовыя пакліці гаворыць за яе, патхнёна чыталі строфы «Цыганоў», «Вольнасці» ці «Кінагал», — памяць гэта заўсёды была з Пушкіным. І цяжка сабе ўявіць што-небудзь больш трагічнае, чым накрэсленым задумна-лёгкім яго пяром на палых рукапісах шыбеніцы, на якіх загінулі Рылеаў і Песталь, і надпіс: «1 а 6 мог...»

Праадываючы сваю дваранска-класавую абмежаванасць, высокая ўзнямоўчыя над яго, Пушкін звярнуўся да шматвядомай гісторыі рускага народа, і першае, што ён там убачыў, былі пазычна-вельзэрныя постаці бунтароў і паўстанцаў Разіна і Пугачова.

«Народная думка», «народны суд» мелі для Пушкіна значэнне галоўнага фактара кожнага раз, калі ён думаў аб лёсе Расіі, аб яе гістарычных шляхах. І гэта духоўная блізкасць паэта да свайго народнага ўдзельніка надала ўсёй яго творчасці, рэальнай па разнастайнасці і багаты, па шырэй ахопу сучаснага яму жыцця, тую праўдзівасць і глыбіню, якіх не ведала руская літаратура, нават багатая такімі перахляслымі талентамі, як Фанвізін, Крылоў, Грыбэдаў.

Пушкін жыў у цяжкі і змрочны час, ён бацьку сваю радзіму, закутую ў ланугі прыгону і тыраніі. Паэзія Пушкіна ведала настроі смутку і безнадзейнасці. Але асноўнае, што робіць гэту паэзію вечно жывым спадарожнікам пакаленняў, — яе невычэрпны аптызм, вера ў будучыню.

А. С. ПУШКІН ВАКХІЧНАЯ ПЕСНЯ

Што дух веселосці пакасі!
Гучыце, вакхалічныя спешы!
Хай славіцка мілья дзевы
І юныя жанкі, кахавыя нас!
Вы шклянкі паўнай налівайце!

Не зноўка дню
У густое віно
Шчасліва жарсціні кідайце!
Уздыхам жа шклянкі, іх злучым
Сяюзам!

Хай славіцка розум, хай славіцка
Музы!
Ты, сонца святое, гарні!
Як гэта лапалда царыне!
Прым уснім усходзе зары,
Так мудрасць уяўная нікіе і тлосе—

чыню, у непадлеглы вырвіцэнню маральнага каштоўнасці, у высокую чалавечую годнасць, у бязмежныя сілы народа, якія па-сапраўднаму разгоржыцца толькі ў свеце, свабодным ад зла, несправядлівасці і хлусні.

Нас невёмноўна хвалюе і вабін цудоўная гарманічнасць Пушкіна, якая ніколі не азначала ўсёадраваўнай лагоднасці ці абывакавасці да дысанансаў жыцця, а наадварот, заўсёды ішла поруч з высокай і плоднай мужнасцю, з цвярозым веданнем усіх жыццёвых супярэчнасцей і трагедый.

Нас вабін тая паўната жыццёвых сіл, што кіпелі ў Пушкіну, у пазіе і чалавечу, які рачунаў адверг усякую афэмернасць, любую надзеясць у імя якога, рэальнага чалавечага шчасця.

Пушкін — першы рускі паэт, які знявуў сваю пасмартоўную славу з лэсам усіх народаў Расіі. І зусім невыпадкова, што песня і слова Пушкіна гучым і радзімым водгуллем адгукнуліся ў і беларускай паэзіі, акая на ўсім працягу свайго развіцця адчувала на сабе магучае ўздзеянне пушкінскай музы, яго рэалізму, яго непараўнаванага майстэрства.

Подоў Пушкіна ў рамантычных паэзмах Купалы, у рэалістычным эпасе Коласа, у прасякутых пошукам праўды і харастава многіх творах Багдановіча. Творчасць Пушкіна была неаземнай школай і для беларускіх паэтаў пазнейшых пакаленняў, якія вывучылі ў вільліга свайго настаўніка умельства быць зместоўна простымі, простым без спратхчэства ў выяўленні паучушай і думак новага чалавека, воля і будаўніца.

«Пушкін быў рускай вясной. Пушкін быў рускай раніцай», — пісаў у 1922 годзе А. В. Луначарскі.

Есць у сённяшніх пераможных справах савецкага народа, у яго імкненнях, думках і марах пелля і святло той пушкінскай раніцы, такой далёкай і такой блізкай!

Ледзь розуму сонца зазаяя,
Дым спаўся ж ты, сонца, а цераа
— знікай!

Шукаюць думы свой закутат;
Маўліва успамін тады перагра
мноі
Раскрывае свой доўгі сиркутат;
Не могуць жыццё адказаць,
Я сам дружы і крапкінаю,
І горка скардзіцца і слёзы ільчыю,
Радкоў гаротных не змяваю.

Успамін
Калі смаротным нам заціхне
шумны дзень,
І нема ў прычэмак прырода
На горад змучаны прызрыты кіне
ценю
І сон, як працы ўзнагароду,
Тадзі зноў для мяне так доўжыцца
у цішы
Гадзім боссонным адзінота:
У бяздзейнасці намоў, як змеі,
у думы
Пакуць сардэчныя згрэзоты;
Кіпіць нутро; скарз сум пакутны,
неспакой

Я вас кахаў: маё каханне, можа,
Лічыў ў душы пагасла не зусім;
Але нікаў, ніко вас не трышчыю;
Я засмучаю не буду вас нічыю.

Я вас кахаў маўліва, беззаборота,
То быў нисмел, то вас я руйнаваў;
Я вас кахаў так шчыра, так
пшшчотна,
Як дай вам бог, каб іныч та
кахаў.

Пераклаў Алякс Вачыла.

Чэрвень 1969 г. Палессе. Фота Г. Вялічкага.

КОНКУРС НА ЛЕПШЫ ТВОР ДЛЯ ДЗЯЦЕЙ

З мэтай далейшага развіцця дзіцячай літаратуры, стварэння для дзяцей і юнацтва новых тэлевізійных кніг, прысвечаных Камуністычнай партыі і яе заснавальніку У. І. Леніну, кніг, якія б расказвалі пра мужнасць, героізм і самаадданасць савецкага народа ў мірнай працы і суровых выпрабаваннях у гады Вялікай Айчыннай вайны, Дзяржаўны камітэт па друку пры Саюзе Міністраў БССР, Саюз пісьменнікаў БССР, Саюз пісьменнікаў РСФСР, Галоўнае Палітычнае Упраўленне Савецкай Арміі і Міністэрства Флоту аб'явілі конкурс на лепшы твор для дзяцей. Конкурс прысвечаны тэме «Рэвалюцыйнай, баваіны і працоўнай традыцыі савецкага народа».

На конкурс могуць быць прадстаўлены творы на тэму: Уладзімір Ільіч Ленін — правядор, таварыш і настаўнік працоўнага ўсяго свету, заснавальнік Камуністычнай партыі Савецкага Саюза і Савецкай дзяржавы; Вялікая Кастрычніцкая сацыялістычная рэвалюцыя, вакачэшыя этапы яе падрыхтоўкі і дзяйснення, яе значэнне для развоўнага руху ў чынах паліталу і нацыянальна-вызваленчай барацьбы народаў;

— Камуністычная партыя Савецкага Саюза — натхніцель і арганізатар перамог у будаўніцтве камунізму, а анышчэўлены заветы Уладзіміра Ільіча Леніна; жацце выдатных камуністаў-палітцаў — прыклад для дзяцей і моладзі;

— Савецкія Узброеныя Сілы — надзейная апора заваў Беларусі і Савецкай Арміі, Гералічэ савецкае Савецкай Арміі і Флоту;

— Выхаванне гатоўнасці абароны заваў сацыялізма, Гералічэ-партыяцкіяе выхаванне юнага пакалення;

— Барацьба дзвюх сістэм — сацыялізма і імперыялізму — на сучасным этапе, Барацьба народаў свету за мір;

— Гералічэная праца савецкіх людзей, якія будуюць камунізм; — навуковы, навісавы, піянерны, вядучыя ролі камуністаў і камсамольцаў у жыцці савецкага грамадства, Мішчэ піянеру і акцёр-

рат. Выхаванне дзяцей у сям'і, школе;

— Форміраванне высокіх ідэалаў, камуністычнай маралі;

— Выхаванне дзяцей у духу савецкага патрыятызму і інтэрнацыяналізму;

— Барацьба супраць уплываў і новаваў, варожых савецкаму чалавечу;

— Працоўнае, маральнае, эстаэтычнае і фізічнае выхаванне падрастаючага пакалення;

— Камуністычнае грамадства, людзі будучыні;

На конкурс могуць быць прадстаўлены раманы, апавесці, паэмы, вершы, аповяданні, казкі, гісторыі, навукова-фантастычныя, дакументальныя і публіцыстычныя творы.

Конкурс праводзіцца ў 1969—1970 гадах у два перыяды з падваўненнем вынікаў і прысуджэннем прыз і па кожным перыядзе (годзе) асобна.

На конкурс дасылаюцца рукапісы, а талісам творы, надрукаваныя ў перыядычных выданнях (касапісы, газеты). Прадстаўлены на конкурс рукапісы аўтар мае права друкаваць у выданнях у перыяд правядзення конкурсу ў тым выпадку, калі рукапіс дасылаецца лшч да падпісання яго ў друку.

Рукапісы павінны быць надрукаваны на машынным у адным экзэмпляры і падпісаны аўтарам. Неабходна таксама ўказаць месца работы і прафесію аўтара. Да рукапісаў на новах народаў БССР павінны быць прыкладзены мастацкі пераклад яго на рускую мову.

Рукапісы на першы перыяд конкурсу дасылаюцца да 31 снежня 1969 года, на другі перыяд — з 1 студзеня да 31 снежня 1970 года. Акрамя гэтага — трыччэ завоучавальных пазіям на 100 рублёў.

Пераможцам конкурсу будучы ўрачыны Ганаровыя Дыпломы. Рукапісы трыба дасылаць на адрас: Масква, Центр, Малы Чапаксіні завулак, І. Выдавецтва «Детская літаратура» — «Іа конкурс».

І. НАВУМЕНКА

АПАВЯДАННЕ МУСІЦЬ ШУКАЦЬ

СУСТРЭЧЫ З ВЕТЭРАНАМІ

У культаветустановах Брэсцкай вобласці ў гэтыя дні часта наладжваюцца сустрэчы са старымі камуністамі, героямі грамадзянскай і Вялікай Айчыннай войнаў.

З вялікай увагай слухалі рабочыя і служачыя Брэсцкага дыяналога камітэта ветэрана партыі А. Веладзева. Шматгодовыя была сустрэча калектыву Брэсцкай аўтамабільнай фабрыкі з дэлегатам П. Усеравіскага з'езда Саветаў Д. Гудовым, які падзяліў успамінамі пра свае сустрэчы з Ільічам.

Больш ста вечараў для моладзі на тэмы: «Віры ў камуністычны прыклад», «Лепш о ваче», «Запыеты вялікага правядора моладзі» адбылося ў Баранавічах. Жаданымі гасцамі на гэтых вечарах былі старыя камуністы Д. Жукавец, І. Андрэў, удзельнік рэвалюцыйнага падполля бодлай Заходняй Беларусі Р. Сяржычэўскі.

У Брэсцкім кімбе-рабочыку сулялі адысчэці цікавыя вечары, на якіх пра савянныя справы маладых падполшчыкаў Палесся ў гады беларускай акупацыі расказваў удзельнік кіамсамольскага падполля В. Даскоўскі. Навуковы супрацоўнік абласнога крапідзавода музея А. Фоксінін сваё выступленне прысьвяціла баяным справам камсамольцаў рэспублікі ў гады Вялікай Айчыннай вайны. Лектар таварыства «Веды» Т. Слесарыч гаварыла, як сёння працуюць маладыя будаўнікі камунізму.

Н. ХЭЛІНА.

